

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Методична розробка спеціального курсу
за темою творчого мистецького проєкту

**Виконавські підходи до інтерпретації камерних творів для
тромбона**

Кравчук Дмитро Олексійович
здобувач ступеня доктора мистецтва
кафедри мідних духових та ударних інструментів

Творчий керівник і науковий консультант —
кандидат мистецтвознавства, доцент
Слупський Віктор Володимирович

Київ-2025

ПЛАН

1. Теоретичні основи камерного виконавства на тромбоні

Тема 1. Історія та еволюція камерної музики для тромбона.

Тема 2. Стилiстичні особливості камерних творів для тромбона.

Тема 3. Методологія виконавського аналізу камерних творів для тромбона.

Тема 4. Технічні аспекти виконавства на тромбоні в камерній музиці.

2. Практичні аспекти інтерпретації камерної ансамблевої музики

Тема 5. Інтерпретаційна модальність: вплив історичного контексту.

Тема 6. Темброва драматургія та ансамблевий баланс.

Тема 7. Діалогічні моделі ансамблевого виконавства

Тема 8. Синергія колективної інтерпретаційної діяльності.

3. Сучасні виміри камерного виконавства на тромбоні

Тема 9. Виконавські стратегії в сучасній камерній музиці для тромбона.

Тема 10. Інтерпретація як засіб збереження та розвитку репертуару: оригінальні твори, транскрипції, аранжування.

Тема 11. Методологія репетиційної роботи у камерному ансамблі: від аналізу партитури до створення цілісної інтерпретації.

Тема 12. Синтез індивідуальних виконавських стратегій: методологія створення ансамблевого виконавського стилю.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КАМЕРНОГО ВИКОНАВСТВА НА ТРОМБОНІ

Тема 1.

Історія та еволюція камерної музики для тромбона.

Визначення ключових періодів розвитку камерної музики та їх вплив на тромбоновий репертуар. Трансформації жанрових характеристик у різні історичні епохи. Вивчення особливостей використання тромбона в різні історичні періоди. Вплив удосконалення конструкції тромбона на камерний репертуар. Сучасні тенденції розвитку камерного репертуару для тромбона.

Тема 2.

Стилістичні особливості камерних творів для тромбона.

Стилістичні особливості камерної музики для тромбона різних епох. Вплив композиторського стилю на інтерпретацію творів для тромбона. Розгляд особливостей використання тромбона в контексті різних стилістичних напрямів. Дослідження впливу національних стилів на камерну музику для тромбона. Стилістичні особливості камерних творів для тромбона українських композиторів. Роль стилістичних особливостей у формуванні виконавської інтерпретації.

Тема 3.

Методологія виконавського аналізу камерних творів для тромбона.

Методи аналізу партитури камерного твору для тромбона. Аналіз форми, структури та гармонії. Визначення технічних та художніх вимог. Виконавський аналіз як основа для формування інтерпретації. Визначення ролі тромбона в загальному контексті камерного твору.

Тема 4.

Технічні аспекти виконавства на тромбоні в камерній музиці.

Особливості артикуляції та штрихів у камерному ансамблі. Динамічні нюанси та їх вплив на ансамблевий баланс. Використання тембрових можливостей тромбона в різних ансамблевих складах. Ансамблеві технічні вимоги до виконання складних пасажів та соло. Особливості дихання та фразировки в камерному виконавстві. Розвиток технічної майстерності для досягнення ансамблевого звучання.

2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КАМЕРНОЇ АНСАМБЛЕВОЇ МУЗИКИ

Тема 5.

Інтерпретаційна модальність: вплив історичного контексту.

Аналіз впливу історичного контексту на інтерпретацію камерної музики. Вивчення особливостей виконавської практики різних епох. Розгляд стилістичних змін в інтерпретації камерної музики. Вплив соціокультурних факторів на виконавську практику. Визначення ролі виконавця як носія історичної пам'яті. Розгляд питань автентичного виконання в контексті історичної інтерпретації.

Тема 6.

Темброва драматургія та ансамблевий баланс.

Аналіз тембрових характеристик тромбона в камерному ансамблі. Вивчення ролі тембру у створенні художнього образу твору. Розгляд принципів ансамблевого балансу та їх вплив на звучання. Визначення ролі тембрової драматургії у розвитку музичної форми. Розгляд питань динамічного балансу в камерному ансамблі. Аналіз тембрових співвідношень між інструментами.

Тема 7.

Діалогічні моделі ансамблевого виконавства.

Діалогічні моделі взаємодії між виконавцями в камерному ансамблі. Аналіз ролі тромбона в ансамблевому діалозі. Розвиток навичок ансамблевого слуху. Принципи діалогічної взаємодії між виконавцями. Аналіз впливу діалогічних моделей на формування ансамблевого звучання. Визначення ролі виконавця як активного учасника діалогу. Розгляд питань комунікації та взаєморозуміння в ансамблевому виконавстві.

Тема 8.

Синергія колективної інтерпретаційної діяльності.

Процес об'єднання індивідуальних виконавських стратегій у єдиний художній образ. Вивчення ролі кожного учасника в досягненні ансамблевої єдності. Розгляд особливостей формування колективного музичного мислення та відчуття. Аналіз впливу взаємодії виконавців на створення емоційної атмосфери твору. Визначення ролі спільного творчого імпульсу у досягненні синергетичного ефекту. Розгляд питань взаєморозуміння та емпатії в процесі колективної інтерпретації.

3. СУЧАСНІ ВИМІРИ КАМЕРНОГО ВИКОНАВСТВА НА ТРОМБОНІ

Тема 9.

Виконавські стратегії в сучасній камерній музиці для тромбона.

Аналіз сучасних тенденцій у камерній музиці для тромбона. Вивчення особливостей новітніх технік та прийомів гри. Розгляд впливу електронної музики та мультимедійних технологій. Аналіз інтерпретаційного підходу до авангардних та експериментальних творів. Визначення ролі виконавця як творця та інтерпретатора нового репертуару. Розгляд питань співпраці з композиторами та використання нестандартних виконавських прийомів.

Тема 10.

Інтерпретація як засіб збереження та розвитку репертуару: оригінальні твори, транскрипції, аранжування.

Аналіз ролі інтерпретації у збереженні та популяризації камерної музики для тромбона. Вивчення особливостей інтерпретації оригінальних творів, транскрипцій та аранжувань. Розгляд питань стилістичної відповідності та автентичності виконання. Аналіз впливу інтерпретації на формування сучасного репертуару. Визначення ролі виконавця як дослідника та популяризатора маловідомих творів. Розгляд питань творчого підходу до транскрипцій та аранжувань.

Тема 11.

Методологія репетиційної роботи у камерному ансамблі: від аналізу партитури до створення цілісної інтерпретації.

Аналіз партитури як основа для формування репетиційного плану. Вивчення особливостей партій кожного інструмента та їх взаємодії. Стратегія репетиційної роботи з урахуванням технічних та художніх вимог. Робота над створенням ансамблевого балансу та єдності звучання. Розгляд питань комунікації та взаєморозуміння між учасниками ансамблю. Формування колективного музичного мислення та відчуття стилю.

Тема 12.

Синтез індивідуальних виконавських стратегій: методологія створення ансамблевого виконавського стилю.

Аналіз впливу індивідуальних виконавських якостей на створення унікального ансамблевого звучання. Визначення ролі лідера ансамблю у процесі синтезу виконавських стратегій. Розгляд питань творчого компромісу та взаєморозуміння у формуванні ансамблевого стилю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аксьонов О. Жанрово-стильові особливості творчості українських композиторів кінця XIX–початку XX ст. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. Київ, 2017. Вип. 37. С. 167–175.
2. Андріянова О. Соната для труби і фортепіано Пауля Хіндеміта як зразок індивідуального стилю композитора. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2019. № 1. Вип. 40. С. 47–54.
3. Афоніна О. Раціональне та ірраціональне начало в творчості сучасних українських композиторів. *Культура і сучасність*. Київ : Міленіум, 2008. № 2. С. 149–153.
4. Бабухівський В. Німецький інструменталізм XVIII сторіччя в перетині із поставангардними надбаннями сьогодення. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2023. Вип. 43. С. 157–162.
5. Базіна Н. Композиторські та виконавські інтерпретації жанру: на прикладі сонати для скрипки та фортепіано М. Равеля. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2023. Вип. 62. Том 1. С. 54–60.
6. Батанов В. Універсалізм композиторської особистості в музичному мистецтві XX-початку XXI ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства. Одеса, 2016. 16 с.
7. Берегова О. Інтегративні процеси в музичній культурі України XX–XXI століть : монографія. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2013. 232 с.
8. Бурська О. Динаміка виконавської форми як предмет інтонаційного аналізу музичного твору: методичний аспект. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2019. № 1. Вип. 40. С. 61–70.

9. Вар'янюк О. Європейська соната для труби: історія, теорія, виконавство : автореф. дис.... канд. миств. Львів, 2009. 17 с.
10. Власова Т., Кривчик Г. Рецепція біографічного методу в історико-антропологічних студіях. *Антропологічні виміри філософських досліджень*. 2018. Вип. 13. С. 156–164.
11. Герчанівська П. Феноменологічний аналіз у культурології. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство : зб. наук. пр.* Київ : Міленіум, 2017. Вип. 1. (8). С. 3–11.
12. Головей В., Кашаюк В. Теоретико-методологічне підґрунтя інтерпретації музики: дослідження, аналіз, перспективи. *Fine Art and Culture Studies*. Луцьк, 2022. № 4. С. 12–20
13. Гонтова Л., Стебаков М. Вплив нових композиційних технік на оновлення тромбонового репертуару в ХХ–ХХІ ст. *Музичне виконавство і педагогіка*. 2021. С. 300–312.
14. Горовой С. Губний апарат тромбоніста. *Музичне мистецтво*. Донецьк, 2005. Випуск 5. С. 231–241.
15. Горовой С. Загальні закономірності управління звучанням тромбона : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства. Харків, 1997. 19 с.
16. Горовой С. Традиції та сучасність у методиці підготовки виконавців на духових інструментах. *Музичне мистецтво*. Донецьк, 2004. Вип. 4. С. 193–199.
17. Грибиненко Ю. Темброва лексика камерних творів Є. Станковича. *Музичне мистецтво і культура*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 32. С. 5–16.
18. Громченко В. Духове соло в контексті музично-виконавської герменевтики (педагогічний аспект). *Культура України*. В. 61. 2018. С. 8–15.
19. Дашак А. Божественна природа звуку : навч. посіб. Львів: Світ, 2003. 108 с.

20. Диміняца О. Камерно-інструментальна творчість Ю. Іщенка крізь призму тенденцій гротесковості. *Наукові збірки Львів. нац. муз. акад. ім. М. Лисенка*. 2015. Вип. 34. С. 182–188.
21. Дубка О. Соната для тромбона у творчості зарубіжних та українських композиторів XX – початку XXI століть : дис. канд. мистецт-ва. Харків, 2020. 201 с.
22. Дувірак Д. Мистецтво постмодерної епохи. *Syntagmation. Збірка на пошану професора С. С. Павлишин*. Львів : Сполом, 2000. С. 51–66.
23. Живоглядова І. Уява як засіб творення музичної почуттєвості. *Вісник АКККиМ*. 2001. № 4. С. 3–6.
24. Калениченко А. Напрями, стилі, течії та естетичні ситуації в українській музиці. *Українське мистецтвознавство*. Київ : ІМФЕ, 2009. Вип. 9. С. 106–112.
25. Каплієнко-Ілюк Ю. Стильовий аналіз: методологічні та типологічні основи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2019. № 1. Вип. 40. С. 54–61.
26. Катрич О. Музичне виконавство в контексті реалій сучасних комунікативних процесів. *Міжнародний науковий форум Музикознавчий універсум молодих, 1 березня 2023 року : матеріали засідань*. Львів, 2023. С. 7–10.
27. Кашаюк В. Феномен ментальності в експлікаціях сучасного українського музикознавства. *Fine art and culture studies*. Луцьк, 2021. № 1. С. 50–58.
28. Кияновська Л. Психологічний портрет композитора як джерело пізнання індивідуального стилю. *Мистецтвознавство України : зб. наук. праць*. Київ : Музична Україна, 2010. Вип. 11. С. 62–64.
29. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві. *Музична україністика: сучасний вимір*. Київ, 2009. Вип. 3. С. 120–140.
30. Коновалова І. Феномен композитора в європейській музичній культурі XX століття: особистісні та діяльнісні аспекти : дис.... докт. мистецтв:

- 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Харківська державна академія культури. Харків, 2019. 630 с.
- 31.Копиця М. Епістологія в лабіринтах музичної історії : монографія (до 100-річчя Національної музичної академії України). Київ : Автограф, 2008. 528 с.
- 32.Коханик І. Методологічні та теоретичні проблеми стильового аналізу сучасної музики. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : збірник статей*. Київ, 2003. Вип. 29: Музична освіта в Україні: теорія і практика. С. 181–189.
- 33.Кравченко А. Камерно-інструментальне мистецтво України кінця ХХ–початку ХХІ століть (семіологічний аналіз) : монографія. Київ : НАКККиМ, 2020. 300 с.
- 34.Кравчук Д. Жанрово-стильові аспекти Сонатини для тромбона та фортепіано Ж. Кастареда. *Слобожанські мистецькі студії*. Суми, 2024. Випуск 3 (06), 2024. С. 87–90.
- 35.Кравчук Д. Стильова специфіка сонати для тромбона та фортепіано П. Гіндеміта. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали VIII Всеукр. наук. конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів. (Київ, 07 листопада 2024 р.)*. Київ : НАКККиМ, 2024. С. 341–342.
- 36.Кравчук Д. Тембровий ансамбль в Сонаті для тромбона та фортепіано Ю. Іщенко як основа виконавської стратегії. *Музичне мистецтво і культура*. 2024. Випуск 39. С. 339–348.
- 37.Маркова О. Метафізика персонально-творчих синхронізацій у музиці. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2023. Вип. 43. С. 90–96.
- 38.Мартинюк А. Роль предмета «Стильова гармонія» в системі сучасної мистецької освіти. *Філософія культурно-мистецької освіти : матеріали Всеукраїнської наукової конференції*. 2022. С. 116–119.
- 39.Марценюк Г. Етапи становлення та проблеми розвитку українського тромбонового виконавства (кінець ХІХ – ХХ сторіччя): історичні та

методичні аспекти : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства. Київ, 2011. 18 с.

40. Марценюк Г. Методика оволодінні мистецтвом гри на тромбоні. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. 351 с.
41. Марценюк Г. Українське тромбонове виконавство в контексті європейського духового музичного мистецтва : монографія. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2013. 402 с.
42. Микуланинець Л. Біографія митця: від особистісно-творчого досвіду до соціокультурної пам'яті. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2022. Вип. 42. С. 66–70.
43. Микуланинець Л. Відображення образу епохи в біографії митця. *Fine art and culture studies*. 2022. № 1. С. 142–147.
44. Мкртичян Л. Семантика камерності та концертності в фортепіанній творчості Арно Бабаджаняна : наукове обґрунтування творчого мистецького проекту на здобуття творчого ступеня доктора мистецтв за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). Одеса, 2022. 132 с.
45. Молчанова Т. Кафедри камерного ансамблю та концертмейстерства в площині історико-культурних процесів, фахових перетинів і репертуарної політики. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2023. Вип. 43. С. 97–103.
46. Молчанова Т. Мала енциклопедія піаніста-концертмейстера, артиста камерного ансамблю. Львів : Сполом, 2013. 286 с.
47. Морєва Є. Музичний твір як вид дискурсивної практики : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2005. 18 с.
48. Муратова О. Біографія як форма пізнання особистості митця: сутність, аспекти, інтерпретація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. 2020. № 46. Т. 3. С. 94–97.
49. Немкович О. Українське музикознавство XX ст. як система наукових дисциплін : монографія. Київ : Сталь, 2006. 534 с.

- 50.Новосадова А. Жанрово-стильовий підхід до вивчення музично-теоретичних дисциплін у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 63. Том 2. С. 254–257.
- 51.Овсяннікова-Трель О. Авторське слово композитора як передумова музикознавчого осмислення сучасного музичного мистецтва. *Музичне мистецтво і культура*. 2021. № 2 (31). С. 134–148.
- 52.Овсяннікова-Трель О. Понятійний аспект стильового феномену «нової простоти». *Музичне мистецтво і культура*. 2020. № 1 (31). С. 132–146.
- 53.Опанасюк О. Іntenціональність у просторі культури: мистецтвознавчий, культурологічний та філософський аспекти : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2013. 448 с.
- 54.Орлова Т. Інтерпретація в евристичній динаміці мистецтва. *Мистецькі обрії' 2004: Альманах: науково-теоретичні праці та публіцистика*. Київ : ВВП «Компас», 2005. С. 360–373.
- 55.Палійчук І. Жанрово-стильові та виконавські особливості творчості для духових інструментів О. Щетинського. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2023. Вип. 43. С. 123–128.
- 56.Палійчук І. Жанр сонати для мідних духових інструментів у творчості українських композиторів другої половини ХХ–початку ХХІ століть. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Рівне, 2019. Випуск 30. С. 89–95.
- 57.Побережна Г., Щериця Т. Загальна теорія музики. Київ : Вища школа, 2004. 303 с.
- 58.Повзун Л. Камерність як жанрово-стильова парадигма інструментально-ансамблевої творчості : дис.... д-ра мистецтвознавства. Київ, 2018. 478 с.
- 59.Польська І. Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві. *Культура України*. Випуск 46. 2014. С. 267–275.

- 60.Потапов Я. Тромбон як інструментальний феномен європейського музично-виконавського мистецтва. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. Дніпро, 2019. Випуск 14. С. 72–83.
- 61.Пяковський І. Феноменологія музичного мислення. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 2000. Вип. 7. С. 46–56.
- 62.П'ятницька-Позднякова І. Семантичні структури як маркери формування смислу в музичному творі: аналітичний підхід. *Музичне мистецтво і культура*. Випуск 2 (32). 2022. С. 78–89.
- 63.Робоча програма «Проблеми сучасного музикознавства» для студентів за спеціальністю: 014 Середня освіта спеціалізація: 014.13 Музичне мистецтво. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 14 с.
- 64.Савицька Н. Хронос композиторської життєтворчості : монографія. Львів: Сполом, 2008. 320 с.
- 65.Садівський Я. Сольні та камерні твори у контексті становлення українського тромбонного репертуару : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства. Київ, 2014. 16 с.
- 66.Самойленко О. Наукові обриси сучасного українського музикознавства. *Мистецтвознавство України : зб. наук. праць*. Київ : Музична Україна, 2010. Вип. 11. С. 38–45.
- 67.Самойленко О. Психологія мистецтва: сучасні музикознавчі проєкції : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 236 с.
- 68.Северинова М. Специфіка виявлення універсальних моделей у композиторській творчості. *Музичне мистецтво і культура*. Одеса, 2018. Вип. 27. Кн. 2. С. 104–116.
- 69.Слупський В. Сучасні засоби виразності у творах для ансамблів духових інструментів В. Рунчака. *Проблеми методики та виконавства на духових інструментах*. 2008. В. 70. С. 197–200.
- 70.Степурко В. Синтез філософсько-естетичних і психологічних наративів у творчості сучасних українських композиторів. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2022. Вип. 42. С. 71–78.

71. Стокляс М. Тілесність як форма репрезентації у музично-виконавській діяльності. *Міжнародний науковий форум Музикознавчий універсум молодих, 1 березня 2023 року : матеріали засідань*. Львів, 2023. С. 77–80.
72. Ужинський М., Ковалик Б. Історичні етапи розвитку музичного мистецтва в контексті науково-технічного прогресу. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр.* 2022. Вип. 42. С. 79–83.
73. Фрайт О. Музично-вербальна еміненість у інтерпретаційному дискурсі мистецтвознавства: дис. доктора мистецтвознавства: 26.00.01 – теорія і історія культури. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 444 с.
74. Шип С. Теорія художніх стилів : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. 138 с.
75. Юшин Г., Потапов Я. Мистецтво гри на тромбоні у світлі сучасних українських наукових досліджень. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2018. С. 262–266.
76. Янжула Д. Тромбон як сольний інструмент у світлі органології та історіографії. *Культура України*. 2024. Випуск 85. С. 79–86.
77. Baldwin K. J. The twentieth century trombone: expansion of technique. Department of Contemporary Arts Manchester Metropolitan University (MMU Cheshire). 2013. 77 p.
78. Basyirah A. Idiomaticism and performance analysis in sonata for trombone and piano by Paul Hindemith. *Degree thesis, Universiti Teknologi MARA*. 2019. 15 p.
79. Hindemith, P. Unterweisung im Tonsatz. Theoretischer Teil. Mainz: B. Schott's Söhne, 1937. 254 S.
80. Marchwiński J. Gra zespołowa pianistów: Refleksje o nauczaniu partnerstwa. Warszawa, 2007. 97 s. URL: <http://www.kkf.chopin.edu.pl/nowa/pliki/refleksje.pdf> (дата звернення: 26.05.2025).

81. Robertson J. Robertson, Jemmie, «An Integrated Approach to Preparing Paul Hindemith's Sonata for Trombone and Piano: A guide to help achieve a better performance». *Faculty Research and Creative Activity*. 1. 2013. 9 p.
82. Scheib H. J. An analysis of the Sonatine for trombone and piano by Jacques Castérède. *Sibley Music Library Reference Desk*. University of Rochester. 1965. 116 p.
83. Skardowska E. O roli pianisty w dydaktyce instrumentalistów: Synopsis pracy doktorskiej. Warszawa : UMFC, 2006. 8 s.
84. Walter R. A. Paul Hindemith's «Sonata» for Trombone: A Performance Analysis. 1996. LSU Historical Dissertations and Theses. URL: https://repository.lsu.edu/gradschool_disstheses/6287 (дата звернення: 26.05.2025).